

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT. PRETPLATA: ODIŠNJE K 60.—, POLUGOD. K 30.—, ČETVRTGO
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. K 15.— POJEDINI BR. 2 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Vršimo dužnost

— A. L. — Tek što je godišnja konferencija u Londonu zaključila načela za osnivanje »Keren-Hajesod«, Židovi su u Palestini dali za nj 100.000 engleskih funti. Palestina broji svega najviše 100.000 Židova, sa ženama i djecom. Od toga se oko 20.000 njih bavi produktivnim radom. Ostalo su neproduktivni užitnici haluke. U Palestini nema bogatih Židova. Ko ne živi od milošte, živi od rada svojih ruku, zavisi o blagonaklonosti prirode, koja često uništava plodove rada sušom, skakavcima, nerodicom. I rat je ljuto harao židovskim kolonijama. Pljačke na Pesah ove godine uništile su mnogo židovske imovine. Židovi u Palestini prebogat su idealima, a siromašni imetkom.

Ideali stvaraju čudesa. Samo ideali izbili su onaj maksimum požrtvornosti, koji se izrazio u broju od 100.000 engleskih funti — tako reći iz ničega. To nije »measer« od imovine i dohotka, već puno više.

Cijoniste! Vi opet dobiste prilike, da se divite. Doista: divota je, od koje vam se duše ispunjaju punim, žarkim sunčevim svjetlom, što no obasjava grudu praotaca, a na njoj mladost, koja je prezrela karijere, akademske stupnjeve i gomilanje blaga, pa radi na zemlji milujući je i sraštavajući se s njome, pa jaše i igra i pjeva, pa umire od razbojničke puške i od malarije. Divota su ti grobovi, koji žive u južnjačkom sunčevu žaru. Divno li je to pionirstvo, kojemu je osjećaj oslobođenja od nedostojnosti galuta dao snagu pregaranja, u kojemu uživaju, oslobođeni od veriga vezanosti s punim loncima misirskim i zlatnim teletom.

Vi se divite, cijoniste. I hoćete, da izmedju se jedan drugome vjerujemo, te nam novi jišub nije nešto izvan nas, čemu se na distanciju divimo, već da je u nama i da nas zanaša: i mi, te smo prostorno izvana, da smo u zahvatu novoga jišuba.

A čini? Gdje su? Je li izmedju naših lozinki i naših čina potpuna saglasnost? Nije li to sitni, egoizmom svagdašnjosti vezani galut, koji se stavlja kao brana izmedju lozinke i čina, te pokadšto ne da, da nesputano, nesavlad-

vo provali i teče žarka rijeka zanosa, da natapa i oplodjuje njive naroda?

Hoćemo li nakon decenija zajedničkoga koracanja k cilju, vjerujući jedan drugome u njegovo htijenje — hoćemo li, da nas sad, kad treba ispunjati zavjete, razdvaja sumnja i da jedan drugoga razočaramo?

Drukčije smo kroz sve to vrijeme sebi zamišljali misiju, što je imamo u narodu. Ovako: kad dodje čas ostvarivanja, da predamo sebe cilju bez ustezanja i bez oklijevanja. I mi, te ostajemo prostorno u galutu, da spoznamo, te je obnova u zemlji otaca i naša obnova. I da ima jedan viši egoizam negalutski, nehelotski, nevezani maljušnošću: egoizam ćudorednog samoobdavanja bogatstvima budućih dana, što u predosjećanju već žive u nama i ispunjaju dušu dragocjenim zadovoljstvom, te smo ispunili dužnost prema sopstvenom svome biću ispunivši je prema zajednici.

Zato, cijoniste, treba da koracamo još dugo kao pioniri pred narodom, svaki od nas čist i bezuvjetan u ispovijedanju, u ispovijedanju, koje se očituje u činu.

I sad, kad u svoj spoznaji ogromne težine odgovornosti treba da se odazovemo pozivu, da damo za Keren-Hajesod, mi sebe radi moramo dati, što od nas traži ne vodstvo, ne organizacija, nego istorijska nužda našega htijenja: obnova naroda, ćudoredna obnova i spasenje časti svakoga od nas i cijeloga naroda.

Ne krzmajmo! Pioniri treba da smo. Sve Židove treba da pozovemo na djelo. To se ne radi lozinkama. Samo čini izbavljaju, rodjeni iz duboke, neograničene duševne predanosti cilju naših čežnja. Njima ćemo da izbavljamo sebe iz skučenosti u širinu i dubinu obnove. Onda tek možemo da pristupamo ostaloj braći u Izraelu s pozivom, da idu s nama, da daju i da pomognu koč zidanja.

Cijoniste, vi ne ćete dati, da u času djela stanemo gubiti vjeru jedan u drugoga, vjeru, koja nas je medjusobno jačala. Vi znate, da put k obnovi vodi kraj bezdna, u koje može da se survaju tekovine tisućljetnih ideala, ako naš jaki, svjesni, puni i ravni korak smalakše

od krzmanja: ako nas sad, na meti, zahvati omaglica od veličine zadatka, koje imamo da izvršimo.

Izbori za židovsku općinu zagrebačku

Na 12. decembra i narednih dana birat će članovi zagrebačke židovske općine novo predstojništvo i općinsko vijeće. Ovaj događaj ima više nego lokalno značenje i zato treba da se s njime pozabavimo.

Tečajem ovih godina iza prevrata zagrebačka se židovska općina može podičiti, da se nije dala nimalo pokolebati u svome miru. Njezina većina umjela je odolijevati zahtjevima vremena jednako kao i zahtjevima osviještenoga židovstva. Ona je suzbijala zahtjeve vremena — »interesima« židovstva, a zahtjeve židovstva — obzirima na vrijeme i prilike. Ta je većina, u glavnome, bila dakle negativna. Ona je, ma da u njoj sjedi dobrano dobrih Židova i ljudi, podlegla uzrujnosti od izaprevratnog pljačkanja i privoljelja besavjesnom poznatom novinskom napadaju na cijoniste, na koji je dobila doličan odgovor, najpače od beogradskih jevrejskih općina. Ona je, u tjesnogradnom afrontu protiv svega, što je iole židovski akcentuirano, slala na kongres radi Saveza općina izaslanike, koji su dokazivali — danas! — da je naše jedino ispravno ime Izraelićani, ma da je to ime u svagdanji »profani život« uveo tek antisemita Napoleon; dakle ne Jevreji, ne Židovi. Ona se opirala vjerskim proslavama velikih događaja i uspomena savremenog židovstva — ne cijonizma, već doista cijeloga židovstva, i prelazila je na dnevni red bez ijedne riječi protesta preko užasnih klanja i progona Židova, dok je u isto doba nežidovski kulturni svijet protestovao. Ovo su pojave, koje karakterišu vodstvo zagrebačke židovske općine. Ne svu njezinu većinu, nego »duševne vodje« njezine, koji su, stvorivši klub većine, umjeli »disciplinirati« svoje pristalice tako, da moradoše glasati po zaključku klupske većine, ma kolike mu pojedinci u duši bili protivnici. Senatores boni viri . . .

Valja ipak priznati, da su se tu i tako davale poneke koncesije probudje-

nom židovstvu; stalo je ponešto svitati, najpače kad je predsjednik demisijonirao, a s njime neki od njegovih najvjer-nijih. Možda se spoznavala nemogućnost situacije, da se u židovskoj općini pokreće hajka protiv najpozitivnijeg di-jela židovstva, protiv cionizma i cionis-ta, a šuti, kad se pljačkaju, kolju i skrivnu Židovi i sramoti židovsko ime. Zagrebačka židovska općina dobila je svoje izrazito zasebno obilježje, ona je bila valjda jedina u židovstvu, koja je i sad još bila u obmani, da je cionizam »suh list na deblu židovstva, koji će pr-vi vjetar da otkine«, kako je to prije mnogo godina »proročanski« predvi-djao njezin predsjednik.

Taj je predsjednik demisijonirao. Ne radi kakvog načelnog pitanja, već jer mu se većina, do tada slijepo podložna, u jednom slučaju iznevjerila. Većina je stala uvidjati, to je hora, da se apeluje na birače. Prije toga ona je »reformirala« izborni red; ona je ostavila udjelbu birača u tri izborne kurije po poreznom cenzusu, tek je smanjila broj birača u prvoj i drugoj izornoj kuriji povisivši poreznu granicu, koja ovlašćuje na bi-ranje u tim kurijama. Evo, to je cijela reforma. Po njoj je izborni red postao reakcionarniji no što je bio. Nakana je i suviše jasna, a da bi o njoj trebalo gu-bitu i riječ.

Hoćemo da budemo pravedni, pa da spomenemo i to, da je nakon demisije g. predsjednika općina odobrila prosla-vu zaključka u San Remu. Iстина: čla-novi predstojništva toga sabata nijesu bili u sinagogi lii su u času, kad je po-čela svečanost, izašli. Istupa poslovodni potpredstojnik općina pokušao je u zadnji čas, da obori stvoreni zaključak, za koji je i sam glasao, no »klub većine« nije imao volje, da se izvrigne ruglu.

Dr. Josef Samuel Bloch kao narodni Židov

(K 70. rođendan.)

»Wiener Morgenzeitung« na vrlo je dostojan način u jednom članku slavilo stogodišnji rođendan pok. dra. Adolfa Jellineka, najsjajnijega propovjed-nika 19. stoljeća. Pisac u rečenom član-ku tvrdi, da je Jellinek bio cionista i dokazuje to iz homiletskih spisa dra. Jellineka. S mnogo više prava možemo da proglasimo dra. Josefa Blocha narodnim Židovom, koji je bio predestini-ran borac protiv bajke o ritualnom umorstvu. Mi cioniste ne smatramo se strankom, koja ima da zastupa interese izvjesne židovske grupe. Ne! Tko nosi ime Židov, pa ma po svom naziranju bio i asimilant, živi je ud židovskog na-rodnog tijela, pripada nama, dok nije i formalno istupio iz židovske zajednice. Dosljedno tome načelu slavila je »Wie-ner Morgenzeitung« uspomenu Jellineka, ma da se on, koji se u članku slavi kao cionista — za vremena Jellineka postojao je u Beču židovsko nacionalni, ali ne cionistički pokret — riječju i djelom borio protiv židovsko-narodnog pokreta. Prof. dr. Heinrich Löwe, sveučilišni bibliotekar u Berlinu, slavi za-sluge dra. Blocha za židovstvo i nagla-

Istira je i to, da ta apstinencija i taj pokušaj neresu smetali, to je ova služba božja bila jedina od najsvetacitijih i naj-uznositijih u zagrebačkoj sinagogi.

Ovi impresijonistički iznešeni poje-dini momenti iz »života« zagrebačkoga kahala i »rada« njegovih »parnesim« kahala i »rada« njegovih »parnesim« dotječu, da karakterišu duh, koji je u njoj vladao; ne po volji »naroda«, to će reći birača; ne po njihovu mandatu; jer između predstojništva i općinara nije bilo veza, već samo između nje-govih cionističkih članova i njihovih istomišljenika. Koje čudo, da se opći-na umrtvila in capite et in membris? Ta je općina bila neprirodna; u njoj se govorilo o otadžbeništvu i o precima, ne onima u zemlji kananskoj, već oni-ma na Kosovu polju, ne o Mojsiji, Isaiji, Davidu, već o Kraljeviću Marku (koji se — »iz inata poturčeo«); u njoj su sumnjičili otadžbeništvo nacionalnih Židova ljudi, kojima se njihove prista-lice moradoše začuditi, odakle im ta smjelost i nad kojima se ogorčiše i ne-cioniste.

No mi smo znali, da u toj većini po diktaturi ima priličan broj Židova, koji po duši i srcu ne spadaju u nju. Muže-vi su to, puni dobra židovstva, privrže-ni i odani svemu, što je židovsko; mu-ževi, kojima će toplota prostrujati du-šom, kad židovstvo proživljava velike časove. U njih nije obamrlo židovstvo, ono živi kao jaka tradicija u njima, suspregnuta jednim krivim uzgojem onoga doba, kad su bili još mladi, pa ne mogu više da se svrstaju u pomla-djeno židovstvo i da prilgode svoj ko-rak njegovu ubrzanome i čvrstome kora-ku. Ali oni su pozitivne energije u ma-njem židovskom krugu, kakova je ži-dovska općina i mi smo željeli, da s nji-ma zajedno saradjujemo u njoj, sigur-

šuje njegovu židovsko-narodnu svijest, premda svi znamo, da je dr. Bloch vo-dio žestoku borbu protiv dra. Herzla. Pa ipak! Jellinek i Bloch su isto tako izrazite ličnosti u povijesti, životu i znanosti židovstva kao Moses Mendel-sohn, Nachman Krochmal, dr. Zunz i S. L. Rappaport. Kod dra. Blocha, koji je dne 20. novembra slavio sedamdeset-godišnji rođendan u Americi, dolaze još i drugi momenti, koji ga čine židov-skim velikanom. Započeo je borbu pro-tiv antisemitizma u času, kad su ostali židovski tjednici odbijali takoreć ruka-vicama antisemitske potvore. Apstrahi-rajući od borbe protiv Rohlinga, koja je bila istorijski čin, zasluga je dra. Blocha, da je u borbu protiv antisemita i u suzbijanju njihovih napadaja unio više života i odlučnosti. Zasluge dra. Blocha ne smijemo da posmatramo s partijskoga gledišta. Ne smijemo zabo-raviti, da je dr. Bloch, onda još rabin male floridsdorfske općine, započeo borbu protiv ukinuća učenja jevrejs-kog jezika na srednjim školama, koje je uslijedilo na želju jednog moćnog člana predstojništva bečke bogoštovne općine i nije mirovao dok nije postigao, da se ta naredba povukla. Nikad mu u životu nisu imponirali moćni predsto-jnici u općini i neustrašivo je ustao pro-

ni, da imamo po njihovu aktivnom hti-jenju židovstva s njima dovoljno kon-takta srca, koji će dovesti do vidnih aktivnih rezultata, sve ako se i budu njihova i naša naziranja u gdječemu sukobila. Nama nije bilo do »pobjeda« i mjerenja nadmoći. Mi ne marimo ni ispitivati, koja je »partija« danas jača. Jer mi ne htjedosmo drugo, nego živo, dobro, pozitivno židovstvo i mi ga tra-žimo i od srca mu se radujemo, gdje-god naidjemo na nj.

Mi smo to očitovali stupivši iz svoje pobude u kontakt s tom grupom. Mi smo u pregovorima jasno i bez dvoum-ne očitovali, da želimo listinu ljudi, koje će ujedinjavati jedan minimalni savre-meni, židovski i opći, program, ljudi, u čije pozitivno židovstvo imamo puno ufanja. Niko, a najmanje ta gospoda, ne može nam osporiti ozbiljnu i iskrenu volju, da izbjegnemo borbi, doklegod se to da dovesti u sklad s našom časti i sa bezuvjetnim zahtjevima, da se židov-ska općina učini doista židovskom, pa da njome upravljaju ljudi, kojih židov-stvo ne sastoji tek u anticionizmu sa nešto birokratstva, nešto manje filan-tropstva, a još manje čak i religioznosti, koja ne bi zadovoljavala ni najrefor-mnijega čovjeka Mojsijeve vjere.

Kao odgovor dobismo poruku, da nam se »daje« šest mjesta u predstojni-štvu. »Klub većine« trebao bi da ostane kompaktan pod vodstvom čovjeka, koji nije doduše demisijonirao radi cioni-sta, ali koji je izjavio, kako je to sa-općio jedan od pregovaratelja s druge strane, da ne će da bude u predstojni-štvu, u kome bi bilo cionista. Sad »dozvoljava« cionistima šest mjesta od 36 i hoće da bude čak i predsjednikom i ovakovu predstojništvu. Ova »konce-sija« jasna je parola.

tiv beznačajnih židovskih antisemita, protiv onih kukavica u židovskome ta-boru, koji su sebi u malim općinama svojatali vodstvo i nastojali, da se plaća što manje poreza, da činovnici općine gladuju, a vlastitu djecu dadu pokrstiti. Danas ne treba da tu borbu vodi pojedinac. Cionistička organiza-cija se danas svojim dobrim novinstvom brine, da onemogući ove častohlepne elemente, koji mrze sve, što je židovsko. Zato ovi ljudi i mrze cionizam i narod-no židovstvo. No djelovanje dra. Blocha pada u vrijeme kad je u Beču osnovano prvo akademsko društvo »Kadima«, kome je dr. Bloch kumovao. Seniori ovoga društva osnovali su poslije ži-dovsko narodno društvo »Atid« (buduć-nost), koje je doskora usljed nestašice materijalnih sredstava prestalo raditi. »Kadima« ograničila je svoje djelova-nje samo na akademičare, a u židov-skim općinama vladao je kaos u svim židovskim pitanjima. Osnutkom tjed-nika dobilo je židovstvo jedno glasilo, koje nije prestalo isticati, da se mora Židov buditi iz svoje letargije, da postane samosvijestan, te da uvidi kako je ne-dostojno stiditi se svoga židovstva. U Beču izlazio je doduše tjednik »Die Neuzeit« (osnovan 1859.), koji je s vre-menom postao list bogoštovne općine, a

Tu više nema garancija ni mogućnosti pozitivne saradnje, najmanje u pravcu židovskog htijenja. Ovdje izbija samo volja za prevlasti i za kompaktnim majoritetom, koji bi bio kadar, da, vezan klupskom disciplinom, obezuspješni štogod dolazi od cionista, štogod je »štetno«, štogod buni mir ili dira u nepovredivi autoritet predsjednika. Tu prestaje vjera u dobru volju, a da ne govorimo o volji za afirmacijom židovstva, za koju i njegove pristalice, vezane »pijetetom« s bivšim predsjednikom radi desetgodišnjeg svakidnevnog revnog dolaženja u pisarnu općine, priznaju, da je u njega nema ni jote. Da ne govorimo o tome, što se samo sobom razumijeva, da cioniste ne mogu prijeći preko izazova bivšeg predsjednika, koji ne će da bude s njima u istom predstojništvu.

Garancije za izvajanje potreba i zahtjeva leže u ljudima. Mi ne htjedosmo borbe kod izbora, ali hoćemo život u općini, pa makar sa borbama.

Htjedosmo, prije svega, da se novo predstojništvo sastane u cilju reforme izbornog rada: dokidanje kurija, opće, proporcijsko izborno pravo, zavedenje glavne skupštine, e da se podržaje kontakt s općinarima — pa kad se to zaključiti i odobri, a uz to reforma sistema oporezivanja, da predstojništvo raspiše nove izbore. Htjedosmo školi garantovati trajni opstanak u židovskom duhu, jer ne treba zasebne židovske škole, ako nije židovska. Htjedosmo socijalno-humanitarne reforme i stvaranje kulturnih ustanova u općini. Htjedosmo živu radosnu saradnju i inicijativu u Savezu Jevrejskih Općina po zagrebačkoj općini. Sve su to zahtjevi, koji se sami sobom razumijevaju i ko nije za njih, taj nema moralne

urednikom mu je bio dr. Jellinek. Ali taj list izlazio je s isključenjem javnosti, jer ga osim uredništva nije nitko čitao, dok je Bloch znao da svojim listom osvoji i zadnju seosku bogoštovnu općinu. Svojim listom, koji je primao i radove mladih ljudi, podupirao je mnogi talenat, koji danas stoji u cionističkim redovima. Prije dra. Herzla bio je dr. Bloch potreba za židovstvo. Trebalo bi da se osvrnemo na znanstveni rad dra. Blocha, na njegov odnošaj prema dru. Jellineku i dr. Gudemannu, te bivšem predsjedniku bečke bogoštovne općine Baumgartenu, no moramo obzirom na prostor lista odustati od toga. Htio bih da spomenem tek, da dr. Bloch potječe i z mog rodnog grada i da me je potakao, da se posvetim rabinškom staležu.

Rodjaci, prijatelji i štovatelji svečara izdali su svečani broj »Dr. Bloch's Wochenschrift«, u kome kraj svih vršni rasprava, nemamo ipak pravi prikaz o ličnosti dra. Blocha. Priključujemo se želji svih narodnih Židova, da bi dr. Bloch, vrativši se iz Amerike u Evropu, još dugi niz godina u potpunoj duševnoj i tjelesnoj svježini radio kao pravi narodni Židov u krugu brojnih svojih prijatelja.

Dr. H. E. Kaufmann, Virovitica.

kompetencije za vodstvo općine. Dakako, da time zahtjevi nas cionista nijesu iscrpljeni; ta mi nikad ne ćemo smetnuti s uma, da je svaka općina integralni, organski dio cijele židovske zajednice. U njoj ne smije, prije svega, da se isključi iz saradnje nijedan Židov, otklegod poticao. One ne smiju da se isključe od saradnje cjelokupnim židovstvom u njegovim zajedničkim: pozitivnim i negativnim, duševnim i praktičnim zadacima.

Ali mi smo bili spremni: da kod biranja u općinu svoje shvatamo prilagodimo kapaciteta onih, koji ne mogu još da usvoje svih naših postulata.

Nije naša krivnja, ako se sporazum na opće židovskoj platformi nije postigao. To smo bili dužni javno da kažemo mi, koji imamo punu svijest odgovornosti prema židovstvu. Mi i sad, stupajući u izbore bez sporazuma, iznašajući listinu Židova, u koje imamo ofanjanja, uzemo u nju ne samo cionistička imena, jer nam je do toga, da u općini saradjuju oni, koji su stekli po svojoj ljubavi za židovstvo i po spremi puno pravo, da ih pozdravimo kao saradnike u zajedničkom djelu.

Mi ni sad ne zovemo u borbu. Tražimo od birača dokaz, da im je do židovstva, a ne do njegove negacije. Ne do onog ekstremnog asimilanstva, u kojemu mi — s jednom žalosnom, ali većom vjerojatnosti no protivnici nekad u nama — gledamo »uvelo lišće, koje će prvi vjetar da otkine«.

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Smrt Š. Anskija. Književničko ime Anski bijaše pseudonim Salamona Rapaporta, koji je rođen 1863. u starotradicionalnoj porodici u Witebsku. Nakon običajnog odgoja počeo je u 17. godini da studira prosvjetnu literaturu i strane jezike, kad je izučio i dva zanata. Nakon što je neko vrijeme radio kod jednog knjigoveže u Dünaburgu priključio se u osamdesetim godinama pokretu rukih »Narodenki«, te je djelovao kao putujući učitelj po ruskim selima. U početku devedesetih godina podje u Paris, gdje je bio sekretar ruskog književnika Lavrova sve do njegove smrti. Upravo u Parizu dovede ga poznanstvo sa židovskim emigrantima iz Rusije opet k židovstvu i žid. literarnom radu. Nakon revolucije 1905. povratio se u Rusiju, gdje je razvio jaki literarni i socijalni rad. Osobito pažnju je posvetio je židovskoj folkloristici i sakupljao bogati i vrijedni materijal etnografske i folklorističke naravi za židovski muzej, koji se imao osnovati. G. 1910. izlazio je u Petrogradu novine »Der Frajnd«, koji je pod njegovim vodstvom bio na visokom publicističkom stepenu. 1919. dodje u Varšavu, već bolestan, te je do svoje smrti živo literarno i publicistički radio. Još večer prije svoje smrti predsjedao je konferenciji, koja je imala zadaću, da osnuje žid. historičko etnografsko društvo. Umro je 9. novembra u Varšavi.

Njegovo prvo literarno djelo je pripovijest u jidišu »Povijest jedne poro-

dice (1882.), koju je izdao preradjenu deset godina kasnije pod imenom »Pastorci« te je njegova najbolja veća pripovijest. U polovici devedesetih godina napisao je mnoštvo priča, jednu aktivku »Otac i sin«, dvije fantastično-romantične pjesme »Asmodej« i »Pakao«, satirične listove s drugog svijeta i druge priče, pjesme itd. Glasovita je njegova pjesma »Švua«, koje se danas smatra židovskom marseillaisom.

Po svom bogatom znanju i talentu spada Anski među najbolje židovske publiciste.

Predsjednik Harding o progonima Židova. Sudac Gustav Hartmann, veliki meštar neodvisne »Brith Abram Loge« objelodanio je pismo predsjednika Sjeveroameričkih država, Hardinga, o progonima Židova: U tom pismu se veli:

Radosna je činjenica, da priznajte, Vi kao i Vaši drugovi, iskrenost mojih protesta protiv izgreda, koji vode do poremećenja uma, što većinom dovodi do pogroma, pokolja i nedužnih žrtava. Nije moja namjera, da opravdam krivce tih zlodjela, ako ih pripisujem prolaznom poremećenju čutila, jer bi to značilo priznavati, da je civilizacija, kojom se toliko ponosimo, tek puka opsjena. Velika je pogrješka, a treba je žaliti, da mi ne propovijedamo dosta energično snošljivost i pravdu, sigurnost i respekt za prava drugih u istoj mjeri kao za slobodu. I dok se ja svog načela držim prema svim narodima, bez razlike rase i vjere, osobito sam ozbiljan u mojim protestima protiv barbarstva u pogledu postupanja sa Židovima u mnogim zemljama, naroda, koji je uvijek izazvao moje udivljenje za njegov ženi, marljivost, ustrajnost, strpljivost i otpornost kao i za njegov život, pun dobročinstva, čovjekoljubivosti i privrženosti zakonima njegovog boravišta.

Bavarska vlada protiv antisemitske hajke. Državno ministarstvo za unutarne poslove izdalo je na predsjednike vlade u Bavarskoj proglas protiv izgreda antisemitskog puka, koji glasi: Pozivi na skupštine narodnih socijalista izašli su u zadnje vrijeme na takav način, da su morali djelovati na javnost uznemirivajući. Agitacija, koja se na skupštinama provodi protiv Židova, prevršuje svaku mjeru. Upućuju se stoga sve oblasti, da se imadu pobrinuti, e bi se podvrgli temeljitom ispitivanju svi proglašeni, koji pozivlju na takove skupštine i da se sve briše, što bi moglo uznemirivajući djelovati. Nadalje se mora i u tom smjeru djelovati, da se na antisemitskim skupštinama ne provede agitacija, koja raspiruje mržnju protiv Židova. Svaki se izgred ima smjesta ugušiti.

Liga naroda i jevrejsko pitanje. Kako je svojedobno javljeno, predložio je Joint Foreign Committee (pododbor Jewish Board of Deputies i Anglo Jewish Association-a) Ligi Naroda niz predloga glede zaštite jevrejskih manjina kod permanentnih sudišta za međunarodnu pravdu. U sjednici 28. oktobra bavilo se vijeće Lige Naroda navedenim predlozima i priposlalo ih učinišvi neke ispravke pododboru na vije-

ćanje i izvješće. Ovi ispravci ne tangiraju ciljeve Joint Foreign Committee. Obzirom na predložene podneske u prešnim slučajevima, kad se radi o povredi prava narodnih manjina, prihvaćeno je izvješće Tittonijevo, koje se podudara sa stanovištem Joint Foreign Committeea. Foreign Committee objelodanit će po zaključku prepisku s Ligom naroda. U zadnjoj sjednici bavio se Joint Foreign Committee položajem Jevreja u istočnoj i srednjoj Evropi, koji trpi neprestano pred progonima. Radi Poljske i Ugarske zaključena je odlučna akcija, koja će po svoj prilici i uspjeti. Detalji bit će pravodobno objelodanjeni.

Savez naroda za magjarske Židove. Ženeva. Kako doznajemo iz pouzdanog vrela, bavi se Vijeće Saveza naroda sa zdvojnim položajem magjarskih Židova. Gosp. Colbanu, članu biroa Vijeća Saveza naroda povjerena je istraga ove stvari.

Židovsko sveučilište u Petrogradu. U danima revolucije, mjeseca oktobra 1918., započelo je djelovanje židovske pučke univerze u Petrogradu. Ona je na raspoložbi svim Židovima obojeg spola, koji su navršili 16 godina te imaju dostatnu naobrazbu za polazak sveučilišnog tečaja.

Na čelu sveučilišta stoji lektorski kolegij, kojemu su prizvani zastupnici slušatelja. Za vodjenje učevnog i upravnog posla univerze bira se sa strane lektorskog kolegija svake godine posebno vodstvo, kojem pripadaju i osobe židovske javnosti. Sadašnja uprava sastoji iz gg. profesora S. G. Lasinsky (predsjedatelj) dr. J. D. Bruskus (zamjenik predsjedatelja) M. B. Rosovský (upravitelj), J. G. Rubašev (tajnik).

Sa predavanjima započelo se 8. februara 1919. kao lektori djeluju najznamenitiji židovski učenjaci, na čelu im glasoviti historičar S. M. Dubnow, koji je nedavno slavio 60. rođendan, nadalje S. Ginsburg, profesor J. M. Kališer profesor S. O. Grusenbur, profesor J. Markov, prof. E. S. London, S. L. Zinnberg, B. D. Bruzkus, A. S. Steinberg.

Obdržavaju se kurzovi o povjesti židovske kolonizacije, židovskom mudroslovlju, židovskoj umjetnosti, grafičkom pismoznanstvu itd.

Univerza broji 200 slušatelja, od kojih veći dio imade srednjoškolsku naobrazbu. Postoji želja, da se ova pučka univerza izgradi. Međutim rade lektori i slušaoci pod najtežim prilikama, jer neimadu nikakvu vezu sa znanstvenim svijetom zapadne Evrope i Amerike. O toj znanstvenoj bijedi židovskih učenjaka u Rusiji piše u »Sunday Express« H. G. Wells i zagovara skupljanje i otpovak svih engleskih i američkih publikacija zadnjih 5 godina. Radi se poglavito o Hebraici i Judaici i Wells se nada, da će Royal Society udovoljiti njegovom, u tom pravcu već iznešenom poticaju.

Židovsko novinarsko društvo raspušteno. Već nekoliko godina postoji u Lodzu udruženje židovskih književnika i novinara, koje nikad nije politički radilo. Kad je društvo na temelju na-

redbe, da sva društva, koja su legalizirana po ruskim i njemačkim oblastima moraju da zatraže ponovnu legalizaciju od poljskih oblasti, predalo molbu, dobilo je riješenje, da se raspušta radi protudržavnog rada. Na molbu, da se motivira ta odluka, odgovorio je vladin komesar, da je društvo prešlo radom svojim preko društvenih pravila, te ugrozilo sigurnost i javni poredak.

Društvo je podnijelo rekurs na ministarstvo unutarnjih djela, pa se s nabetoću iščekuje riješenje ministarstva.

Poziv Zieliegowskog na Židove u Vilni. Varšava. U Vilni Lidu i drugim gradovima, koji su zaposjednuti po generalu Zieliegowskomu objelodanjen je poziv na židovsko pućanstvo, da stupi u njegovu armiju, da štiti Centralnu Litvu. Poziv je sastavljen u jidišu i počima s riječima Židovski sugradjanici! (Takvi pozivi sjećaju na glasoviti poziv Nikolajevića: »Mojim milim Židovima«.

Besarabija. Koncem oktobra održana je u Kišinevu pod predsjedanjem dra. Bernstein-Kogana konferencija zastupnika židovskih općina u Besarabiji sa svrhom, da vijeća o izgradnji i reorganizaciji jevrejskih besarabskih općina. Konferencija je zaključila, da se sakupi potreban materijal, po kom bi se u parlamentu stavio predlog za nacionalno-personalnu autonomiju. Izabrani biro treba da osnuje provizorno narodno vijeće; ovo će kasnije ustupiti mjesto stalnom narodnom vijeću, koje će biti sastavljeno od delegata svih jevr. općina. U izbornom narodnom vijeću bit će zastupane i sve židovske političke stranke.

Rumunjska. Negdašnji rumunjski ministar predsjednik dr. Vajda-Voevod, koji je zastupao Rumunjsku na mirovnoj konferenciji a sada je jedan od najistaknutijih vodjina opozicije u rumunjskom parlamentu izjavio je 4. novembra 1920. u Kološvaru prigodom intervju-a uredniku »Uj Kelet-a« o manjinama: »U tom pitanju bit će nam mjerodavan studij sjeveroameričkih i švicarskih prilika, koje ćemo preudesiti za naše prilike obazirući se na interese naše države«. U savezu s pitanjem manjina spomenuo je zastupnik »Uj Kelet-a« zahtjeve, koje stavljaju židovski narodnjaci na državu. Eksministru nije nepoznata cionistička misao i židovski narodni pokret, tek sumnja, da će se moći provesti njezini zahtjevi u praksi. »Rumunjska će se svakako — tako je razlagao eksministar — postaviti prema cionizmu na stanovište, koje zastupaju kulturne države zapada na svom području. U tom pitanju treba da postupamo oprezno. Nadam se, da će cionizam umanjiti mržnju nacija prema jevrejskim sugradjanima, te da će antisemizam ukloniti ili barem oslabiti. Ali toga još za sada nigdje ne vidim. Meni se još danas cionizam čini kao pile u jajetu. Ne znam, što će se iz njega roditi, kojim će pravcem poći, kako će se razviti. Hoćemo ponajprije da vidimo, što će izaći iz jajeta. Sa stanovišta države najvažnije je, da stavi sve energije što većma u svoju službu. Što ne dira u taj princip, ne smatram štetnim. Što se tiče konfesija, dat ćemo im najdaleko-sežniju slobodu.

Odlazak cionističkog odaslanstva u Ameriku. Dr. Weizmann, Jabotinsky, Njdić i Zlatopolsky otputovali su prije desetak dana u Ameriku. Dr. Šmarjuhu—Lewin ostao je već Palestinu, da se takodje ukrcica preko Londona za Ameriku.

Prva skupština cionističkih delegata u Transilvaniji. Košice. Uz mnogobrojno učestvovanje uslijedilo je danas otvorenje prve cionističke konferencije Židova Transilvanije, Banata i Marmaroša. Dr. Teodor Fischer pozdravio je kao predsjednik židovskog nacionalnog saveza zastupnika vlade, državnog sekretara Boca, prefekta, načelnika i zastupnika saskog nacionalnog vijeća. Kongres je odaslao poklonstveni brzovjav kralju i pozdrave Avarescu, cionističkim vodjama i Herbertu Samuelu. U ime vlade pozdravio je konferenciju državni sekretar Boca i izjavio, da će Rumunjska svoje vjerne Židove djelatno podupirati u njihovom palestinskom radu. (Cionistički se rad ne ograničava na Palestinu, nego ova djelatnost pretpostavlja židovstvo nacionalno ojačano i u punom posjedu svojih prava.) Za židovski nacionalni fond držao je pozdravni govor Adolf Pollak (Haag), u ime austrijskog nacional. saveza dr. Sonnenschein, za londonsko vodstvo Julius Berger.

Iz Palestine

Dr. Josip Hazanović — umro. Kako javlja »Jewish corr. bureau« iz Jerusalema, umro je ondje osnivač židovske narodne biblioteke dr. Josip Hazanović.

S Hazanovićem izgubili smo markantnu ličnost jevr. renesansnoga pokreta. Već mnogo godina radio je za misao, da židovski narod mora da stvori u Jeruzalimu narodnu biblioteku, dostojnu svoje velike prošlosti, te koja će da postane centrom svih kulturnih nastojanja oko židovskoga preporoda. Hazanović je i sam svim silama radio za stvar, te je i sam vanredno marno sabirao. U svim jevr. časopisima bilo je često njegovih poziva i apela, a svaki i najmanji uspjeh oduševljavao ga. Nakon mnogogodišnjega nastojanja napredovala je stvar toliko, da se mogla knjižnica preseliti u Jeruzalim. Iz malenih početaka i bez velike potpore, koja bi bila potrebna, uspjelo je tomu idealistu da ostvari svoju ideju; pa premda ova knjižnica još i danas nije savršeni institut, ipak je Hazanović svojim radom izvršio lijepo nacionalno djelo, a njegovo će se ime na sva vremena vezati o kulturni centar židovske staronove zemlje.

Konstituiranje narodnog vijeća u Palestini. Na sjednici za konstituiranje izabrani su u predsjedništvo dr. Thon, David Yellin i Ben Zwi uz dra. Lewia.

Nadalje su se konstituirali radni odbor, koji sastoji iz predstojništva i deset članova te više komisija. Delegati ortodoksa, koji su se demonstrativno udaljili sa skupštine narodnog vijeća, napustili su nakon održanog tajnog glasanja opoziciju, našto su nadrabin Kook, N. Saphir, J. Zwebner i M. Mar-

govski zapremili prazna mjesta u narodnom vijeću. (Sada pripadaju narodnom vijeću u Palestini, koje je oblasnom potvrdom dobilo neki javni značaj, sve jevrejske skupine Palestine. Op. ured.)

Priznaja Asefat hanivharima. Na prvoj sjednici Vaada leumi: pročitan je slijedeći dopis vrhovnog komesara:

Vaadu leumi (Narodno Vijeće) Židova Erec Jisraela.

Moja gospodo, imao sam čast, da primim zastupnike Asefat hanivharima Židova Erec-Jisraela, koji su mi dojaviti zaključke, koje je Asefat hanivharim prihvatila na svojoj prvoj sjednici.

Veseli me, da među ovim zaključcima nalazim izražaj lovale britskoj vladi, radi njenog potpuno stajališta prema Erec-Jisraelu i da talje izražaj prijateljstva i srdačnosti za arapske sugrađane i za uspješnu suradnju među židovskim i arapskim narodom. Prvu odluku dojavio sam brzojavno britskoj vladi, drugu će sigurno sa zadovoljstvom zabilježiti sve nežidovske zajednice u zemlji.

Što se tiče odluka, koje se odnose na organizaciju Židova Erec Jisraela, slobodan sam, da vam slijedeće stavim do znanja:

Vlada je spremna, da prizna Asefat hanivharim i po njoj izabrani Vaad uz slijedeće uvjete kao zastupnike Erec-Jisraela:

1. da se prizna autoritet mandata u svrhu uprave Erec-Jisraela onako, kako je ustrojen od Saveza naroda i ne stavlja nikakve zahtjeve ili prijedloge, koji se protive ustanovama mandata;

2. da se i u buduće sačuva reprezentativni karakter Asefat hanivharima na taj način, da kao kod prvih izbora tako i kod budućih isti bude zastupnikom nesumnjive većine svih odraslih Židova u Erec-Jisraelu.

Razumije se po sebi, da ne može biti stvar Asefata, da se bavi pitanjima, koja se tiču Erec-Jisraela kao cjeline, nego se ima baviti samo s unutarnjim odnošajima židovskog jišuva.

Jednako je po sebi razumljivo, da priznaja Asefat hanivharima nikako ne ograničuje pravo bilo koje grupe, korporacije ili pojedinca u zemlji, kakve ispovijesti bio, da predloži vladi svoje želje i tegobe.

Vaš vrlo odani

potp. Herbert Samuel.

Državni zajam. London. U dopunju saopćenja danih od britskog državnog podtajnika za inostrana djela Mr. Harmswortha u donjoj kući o pretstojećem primitku palestinskog državnog zajma, saznaje financijski izvjestitelj »Daily Telegraph-a« s autoritativne strane, da su pripreve za izdanje palestinskog državnog zajma u visini od 10 milijuna funti već dovršene. Zajam, koji bi imao biti pokriven najkasnije do januara 1921. na pola u Americi a na pola u Engleskoj, čeka još samo formalnu privolu Saveza naroda. Kako se misli u ovdašnjim informiranim krugovima, ne će dioba ovog zajma naići na nikakve poteškoće. Dok je za strane državne zajmove uobičajeni kamatnjak 8—9%, dopušteno je u ovom slučaju sniziti kamatnjak iz patriotskih razloga na 7%.

Sindikata, koji će biti određen, da provede ovu transakciju sastojat će isključivo iz cionista, uslijed čega otpada komisija. Amortizacija zajma uslijedit će u 30—35 godina. Kapitalije nabavljene na taj način upotrijebit će se za gradnju cesta i druge javne gradnje i za izgradnju telegrafa telefona i željeznica.

Granice Palestine. Varšavskom »Hajnt-u« javljaju iz Damaska, da je navodno ustanovljena privremena granica između Palestine i Sirije.

Sad je ustrojena jedna komisija, koja sastoji iz engleskih i francuskih časnika u svrhu odredjenja granice između Palestine i države Libanon. Prijeporno je područje između Akke i Tyrusa. Komisija će skoro dovršiti radnje.

Arapske novine »Mugdan« javljaju, da se tajnik francuskog generale Geuraub, koji vlada u Siriji, vratio iz Palestine i da će skoro objelodaniti spomenicu o granicama Palestine i države Libanon u smislu predloga englesko-francuske komisije.

Gradnja kuća u Palestini. Javlja se iz Londona: Inžinjer E. Grünberg, ravnatelj »Habone-a« (Anglo-Palestina graditeljsko poduzeće, pošao je u Palestinu, da započne gradnjom kuća. Po osnovi društva gradit će se u početku samo manje kuće, koje sastoje od 3—4 sobe, kuhinje i kupaonice. Osnova sadržaje i gradnju radničkih stanova. Po svoj prilici će Ica odobriti društvu kredit za gradnju ovih stanova. Kuća za jednu obitelj stojeće 1000 do 1200 funti. Ipak se očekuje, da će cijena biti nešto niža, jer općenito padaju cijene. Društvo daje onima, koji hoće sebi sagraditi kuću u Palestini, kredit do polovice svih troškova. Radnički stanovi doći će oko 275 funti, koje će sukcesivno otplaćivati stanodavac. Osim »Habone-a« otpočet će radom i »Palestinski sindikat za kamenolome« s kapitalom od 20.000 funti. Inž. Grünberg osnovat će bez otezanja u Jeruzalimu i u Hajfi poduzeća za obradbu kamenja, a nakon kišne periode započet će odmah gradnjama. Od zasnovanih 600 kuća bit će već za nekoliko nedjelja dograđeno 100 njih. Inž. Grünberg je poznati ruski željeznički inžinjer, koji je prije rata gradio prugu od 1680 milja na sibirskim i beserabijskim željeznicama.

Iz Jugoslavije

Palestinski ured. Uslijed demisije gosp. inž. dr. A. Werbera konstituirala se konačno palestinska komisija ovako: predsjednikom P. U. izabran je upravitelj resora za upravu g. Žiga Hacker, koji ujedno ostaje pročelnikom toga resora; na mjesto g. dra. Werbera imenovao je R. O. na prijedlog komisije g. Egona Pollaka (Zagreb) za tajnika P. U.; pročelnikom resora za Halucpokret gosp. dr. Benno Stein; resora za iseljivanje g. Kal. B. Lebl (Beograd); članovi komisije su još g. Felix Baum kao zastupnik haluca i g. Filip Löwy (Brod n. S.) kao gospodarski stručnjak, a kooptirati će prema po-

trebi ekonomske stručnjake u različitim pokrajinama.

Palestinska komisija izradila je prema uzorpravilniku, što ga je primila konferencija palestinskih ureda, održana u Moravskoj Ostravi, statut Palestinskoga Ureda za Jugoslaviju i predala ga na odobrenje R. O. S. C. J.

Sarajevo. U ponedjeljak, dne 22. o. m. j., priredilo je Židovsko Nacionalno Društvo u Židovskom Domu prvo predavanje u ovoj sezoni. Predsjednik društva g. poglav. tajnik Isak Salom pozdravio je prisutnike, koji su se odazvali u velikom broju, i daje riječ referentu g. Mihaelu Leviju.

Referent je u duljem govoru prikazao stanje, mogućnosti i potrebu izgradnje židovske narodne domaje u Erec Jisraelu.

Naglašava u početku, da se neće zadržati kod samog problema obnove, kod stručnih pitanja, koja ovamo zasijecaju. Njegov će govor biti samo općenito razmatranje, on će da iznese nekoje općenite misli uoči obnove židovske domaje na pragu nove epohe u židovskoj istoriji. — Nije neopravdana bojazan, ako se postavi pitanje, jesmo li mi sa svojim galutskim mentalitetom kadri, da svom dušom shvatimo veličinu istorijske činjenice, koja je do jučer bila fantom. Pokušaj, da se riječima prikaže sudbonosnost i veličina istorijskih dana, koje proživljava sadašnja generacija, bio bi bezuspješan, jer je naše vrijeme, zaraženo lažnim frazama, izgubilo vjeru u svetost i istinitost riječi. Stoga je potrebno, da se probudi u nama smisao za istorijsko bivanje. Onda ćemo moći shvatiti istorijske događaje prošlosti, kao da smo ih mi sami proživjeli, onda ćemo tek razumjeti istorijsku vezu, koja spaja stoljeća i tisućljeća i koja evo u naše dane uspostavlja kontakt između nas i budućih generacija sa čim razvitkom naroda i zemlje, koji je bio prekinut nazad gotovo 20 stoljeća.

Zatim daje govornik kratak zbijen pregled tisućljetne galutske istorije našeg naroda od prvog dana egzila pa do dana današnjega. Pobjedjen od nadmoćnog neprijatelja i prognan sa rodne grude izbavio je naš narod iz te svoje katastrofe jednu veliku ideju, duboku vjeru, vječni ideal i snažnu neugasivu čežnja. Sve to blago sadržano je u riječi »Cijon«. Ta se vjera i čežnja održala kroz toliko stoljeća. Ali je židovski narod predugo čekao svoj spas od nekog čuda, čekao je dolazak Mašiaha. Zato je cionizam tolikih generacije ostao samo lijepa bajka. Ali to čudo, koje smo uzalud čekali gotovo 20 stoljeća, izveli smo sada mi sami za 20 godina. Nato nadovezuje g. Mih. Levy kratak prikaz razvitka Herzlovog aktivnog cionizma od 1897., kada je postavljen Bazelski program, pa sve do dana Balfourove deklaracije, a iza toga prikazuje potanko događaje najnovijega vremena. Velika Britanija, kojoj su saveznici povjerali mandat nad Palestinom, stavlja na raspolaganje svoju moć i svoj ugled, a izjave i djela engleskih državnika Balfoura, Lloyd Georgea i guvernera Herberta Samuela dokazuju nam dobru volju Engleske. Na nama stoji, da potpuno izgradimo Palestinu

kao buduću židovsku domaju. Treba urediti javne institucije: škole, bolnice, saobraćajna sredstva (ceste, željeznice, luke, brzozjav, telefon), provesti amelioraciju zemljišta, sušenje močvara, natapanje suvih krajeva, pošumljenje, sanaciju higijenskih prilika. Treba stvoriti radne mogućnosti za useljenike, da ne bi kašnje nastale socijalne trzavice. Za to treba rada i kapitala.

Za spomenute radnje osnovan je fond »Keren Hajesod«, temeljni fond od 25 milijuna engl. funti, koji treba da se skupi u 5 godina. Židovi dužni su kroz pet godina dati za »Keren hajesod« narodni porez »maaser«.

Židovstvo ne smije više biti isprazni kult usnica, molitava i cedake. Svaki Židov treba da spozna, da je lažno židovstvo ono, koje manifestuje samo vanjskim formama i da nije dobar Židov onaj, koji ispovijeda takovo židovstvo.

Na toj spoznaji treba sazdati novi moral, silan i jak, da prodrma stare i da učvrsti nove temelje našeg društvenog i javnog života. Svaki treba da podupre podizanje te jake moralne klisure, o koju se imaju razbijati valovi laži i himbi. — Govornik žali apstinenciju mnogih, koji su tako rijetki gosti Židovskog Doma. Dame i gospoda, koji su se u tako velikom broju odazvali, u glavnom su jedini posjetioci naših sastanaka. A trebalo bi da znadu i čuju svi Židovi, što je njihova dužnost. Izaslanici kuratorija Keren hajesoda za Bosnu i Hercegovinu posjetit će ovih dana velik broj sarajevskih Židova. Govornik hoće da vjeruje, da će svi ovi udovoljiti svojoj dužnosti i dati svoj maaser.

Zahvalna publika je pozorno slušala izvode govornika, koji je svojim mladenačkim oduševljenjem, snažnom dikcijom i jasnom argumentacijom ostavio dubok utisak na slušatelje.

Dječja jevrejska hanuka priredba. U nedjelju, dne 5. decembra priređuje Žid. djevojačko društvo »B'not Cijon« dječju jevrejsku hanuka priredbu u Glazbenom zavodu. Početak tačno u pol 3 sata poslije podne. Predprodaja karata u »Židovu«, Ilica 31., III. kat, a na dan priredbe poslije podne na blagajni u Glazbenom zavodu.

Vinkovci. Na glavnoj skupštini mjesne cionističke organizacije u Vinkovcima dne 18. studenoga o. g. izabran je sljedeći odbor: predsjednik: Lavoslav Stein, potpredsjednik: dr. Ignjat Lang, tajnik I.: dr. Jakob Stanić, tajnik II.: Vilma Pollak, blagajnik: Hugo Deitelbaum. Za Židovski Narodni Fond izabrani su: Vilko Ornstein i Žiga Brichta uz stalnog dosadanjeg povjerenika Sidu Zilzer.

Na istoj skupštini je izabran odbor za Keren Hajesod, pa se pokazuje živahan interes za tu akciju, te je već i oveća svota supskribirana. Tom zgodom zabilježiti je, da su u odbor izabrana i dva člana ovdašnjeg omladinskog udruženja.

Dne 11. XI. o. g. boravio je u našoj sredini g. Berger, tajnik Keren Hajesoda i g. Š. Spitzer, član sred. upr. odbora. G. Berger referirao je pred brojnim općinstvom o značenju Keren

Hajesoda. Njegovo razlaganje naišlo je na burno odobravanje, te se svestrano opaža, da su Židovi ove općine uvidjeli važnost momenta, u kojemu živimo. Za sigurno je, da će doprinosti za K. H. u ovoj općini biti znatni i odgovarati očekivanju.

Brno. Na glavnoj skupštini »Ivrije«, društva narodno židovskih akademičara iz kraljevine SHS u Brnu, od 1. XI. izabran je za zimski semestar 1920.—21. sljedeći društveni odbor: Predsjednik: Bertold Freund, cand. ing.; potpredsjednik Haim Samokovlija, stud.; tajnik I.: Avram Kišický, tud. ing.; tajnik II.: Julijo Goldner, stud. ing.; blagajnik: Marko Preis, cand. ing.; knjižničar: Eugen Grünhut, stud. ing.; odbornik: Mavro Weber, stud. ing. chem.; revizori: Oton Flesch, stud. ing., Koloman Pollak, stud. ing. chem.

Prag. Jevrejski akademičari iz Jugoslavije udružili su se kao sekcija ovdašnje »Židovske akademske besede à čtenarne« pod imenom »Udruženje jevrejskih akademičara iz Jugoslavije« u Pragu, te na svojoj prvoj konstitucijskoj skupštini dne 17. o. mj. izabrali sljedeću upravu: Predsjednik: M. U. C. Jaša Alfandary, potpredsjednik: M. U. C. Moša Alkalay, sekretar I.: Izrael Baneth, stud. med., sekretar II.: Jakob Kalderon, stud. med., blagajnik: N. Katalan, stud. med., knjižničar: Sarina Manelil, stud. med., član uprave: Izak Danon, stud. med., a za revizora M. U. C. Franjo Dietrichstein.

Naše udruženje je čisto nacionalno, te imade svrhu, da svoje članove upozna sa jevrejskom literaturom, znanošću, umjetnošću, jezikom u kratko kulturom, te da svoje članove moralno i materijalno podupire. Da svoj cilj možemo postići, upravili smo na jevrejsku javnost Jugoslavije apel, da nas u našem nastojanju potpomogne. Novčane potpore šalju se na upravu »Židov« za »Udruženje jevrejskih akademičara iz Jugoslavije u Pragu«.

Književnost

Primili smo na recenziju i preporučamo ova odlična djela:

Od »Jüdischer Verlag« Berlin: Martin Buber: Die jüdische Bewegung. Gesammelte Aufsätze und Ausprachen 1916—1920. Zweite Folge. 222. str. oktav.

Fritz Mordehai Kaufmann: Die schönsten Lieder der Ostjuden. (Schriften des Ausschusses für jüdische Kulturarbeit). Siebenundvierzig ausgewählte Volkslieder. S notiranjem melodija. 100 stranica veliki oktav.

Dr. Elias Auerbach: Die Prophetie. 122 str. veliki oktav.

E. M. Lipschütz: Vom lebendigen Hebräisch. Članci: Vom lebendigen Hebräisch. — Ein hebräisches Institut u. seine Aufgaben. — Der Stil Ch. N. Biavliks. — Hebräisch bei den Westjuden. 106 str. veliki oktav.

S. M. Dubnow: Die neueste Geschichte des jüdischen Volkes 1789—1914. I. Band. Einleitug. Erste Abtei-

lung: Das Zeitalter der Emanxipation (1789—1815) 332 str. II. Band. Zweite Abteilung: Das Zeitalter der ersten Reaktion (1815—1848). Dritte Abteilung: Das Zeitalter der zweiten Emanxipation (1848—1881). 518 str. veliki oktav. Na njemački preveo Aleksander Eliasberg.

N. Wilbuschewitsch: Aussichten der Industrie in Palästina. Izdao: Cijonistički centralni biro u Londonu. 48 str. oktav.

Nationalfondsbibliothek Nr. 5. Eine Gartenstadt für Palästina. Festgabe zum siebzigsten Geburtstag von Max Nordau. Članci od Adolfa Friedemanna, Franz Oppenheimera, Alex Baerwalda i Israela Cohena, sa autobiografijom, autogramom i slikom Maksa Nordau-a 80 str. oktav.

Arno Nadel: Der Sündefall. Sieben biblische Szenen. 103 str. veliki oktav.

Arno Nadel: Jüdische Volkslieder Band I. Heft 1. S tekstom i melodijom.

Jüdische Jugendbücher 1. Drei Legenden (Buber, Cohn, Klötzl). Schriften des Ausschusses für jüdische Kulturarbeit.

Od »Welt—Verlag« Berlin:

Adolf Böhm: Die Zionistische Bewegung. I. Teil: die Bewegung bis zum Tode Theodor Herzls. 190 str. veliki oktav.

Fritz Kahn: Die Juden als Rasse und Kulturvolk. 226 str. veliki oktav sa 2 karte.

Od R. Löwit Verlag, Wien—Berlin—Leipzig:

Meir Wiener: Die Lyrik des Kabbalah. Eine Anthologie. 190 str. Broširano Mk 16, vezano Mk 20.

Ernst Müller: Der Sohar und seine Lehre. Einleitung in die Gedankenwelt der Kabbalah. 84 str. Broširano Mk 12.—, vezano Mk 15.

DAVID GRÜNFELD

ELLA LEVI

zaručeni

ZAGREB mjeseca studena 1920. TRST

Patječaj

Kod židovske bogoštovne općine »Varaždinu« ima se odmah popuniti mjesto jednog

Šamesa, šoheta, ubodeka i koreha koji će u slučaju potrebe moći i drugog kantora zamijeniti. Plaća po dogovoru. Oženjeni bez djece imadu prednost. Putni troškovi naknadit će se samo onima, koji će na pokus biti posebno pozvani. Molbenice imaju se najkasnije do 15. prosinca 1920. priposlati.

Predstojnik Dr. Hinko Blau.

Toaletni sapun

proizvodi i šalje uzorne pošiljke s pouzdom

Žiga Szemnitz

Tvorica sapuna, Zemun.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda Keren kajemet lejisrael za Jugoslaviju.

Izkaz darova za vrijeme od 1.-25. novembra:

Obnovni fond

Beograd: Po 1120.— Kalman Löbl, N. Letvin, po 940.— Manojlo Munk; po 760.— dr. F. Pops, Vili Schossberger, J. Steiner, po 380.— Geza Kohn, Armin Schwarz, Emil Schossberger, Marko Steiner; po 190.— Šandor Bauex, M. Weiss, Jos. Weiler, Miša Goldstein, Hugo Feigl, Beni Fleischer, Jos. Fried, Maks Herzog, David Hochner, Ign. Schlanger, po 340.— Heinrich Fleischer, po 152. Pinkas Munk, po 76.— Rudolf Berano, Ludwig Löwensohn, Jul. Rachmilovits, J. Freudenfeld, Ign. Schlang, po 38.— Oskar Alt, Sam. Ausch, Ferdin. Mayer, Ernest Nachman, Markus Taler, Gizela Trajer, Lazar Trajer, Sigm. Steiner, po 20.— M. Freudenfeld, Žak Fried, Izidor Schlang i Gottlieb Steiner, svega **10.174.—**

Opći darovi:

Tuzla: Prigodom Beritmila u kući Davida Hajona daruju: Jos. Pesach 500.—, po 400.— L. Schossberegr, David Hajon, po 200.— Mirra Pesach, po 100.— dr. E. Mayer, Matijas Boskovits, Mošo Danon, Luiza Zaloscer, Elza Etzenstein, po 80.— Luna Levi, Ida Klein, po 40 dr. Leo Steindler, Moric Lichtner, Mošo Pinto, Rašela Baruch, po 30.— Rena Levi, Salom Mirjam, po 20.— dr. Filip Neufeld, Jakob Zierung, Herman Wasserstein, Klara Romano, Grasja Danon, Olga Finzi, Ridonja Altarac, po 10.— Jos. M. Finzi, M. Krönberg, Jak. Kren, Olga Koen, dr. Ig Rosnier, A Altarac, Behara Salom, rab Daniel Danon **2600.—**

Sanskimost: Prigodom svatova Berte Hasson i Davida Barucha sak. Grasja Levi i Jos. Mevorach 1000.—, prig. blagdana daruju kod tore: David Kabiljo 100.—, Braco Hasson 70.—, Sadik Levi 50.—, Izidor Hasson 20.—, B. Reich 10.—, Sadik Levi i Izidor Hasson 20.—, Sarina Baruch za dobivene kolače 10.— **1270.—**

Šabac: Na svatovima Jos. Abinuma sak. Jak. Kalmi iz Beograda 200.—, Haim Koen 80.—, Jos. Koen 40.—, po 20.— Kalmi Baruch, Aron Montilja, Mika Bararon, Menahem Abinum i Avram ben Salom **420.—**

Gradačac: Mento B. Kabiljo 20.—, Dženal Teslić 10.— **30.—**

Zemun: Prigodom blagdana daruju: po 200.— J. Klopfer, Ausch, po 150.— I. Spindel, po 90.— N. Adler, po 50.— A. Sider, po 20.— B. Fischer **710.—**

Koprivnica: Dr. Ljudevit Fischer po Hildi Stern **100.—**

Fojnica: Dr. Izrael **30.—**

Rogatica: Moise L. Kattan 40.—, Simonn i. Levi 20.— **60.—**

Osijek: Moric Gross **150.—**

Pakrac: N. N. **63.—**

Tuzla: L. Zaloscer **1484.—**

Skoplje: Po »Tehiji, Israel« **13.252.25**

Zagreb: Na prijateljskom sastanku »Makabi« utržak na licitaciji karikatura 1000.—, zo prodane marke 70.—, Hinko Stern 10.—, Ozmo 10.—, Ljud. Wolfsohn iz Sigetca 50.— **1140.—**

Zvornik: Prigodom blagdana daruju kod tore: dr. Jos. Danon 200.—, po 100.— Heskija Levi, Mošo Bararon, Abraham A. Bararon, po 50.— Herman Gunzberger, Juda Levi, po 20.— Moric Danon, Albert Koen svega **640.—** Prigodom Simhat-Tore: Jos. Danon 200.—, Moric Danon 50.— **890.—**

Banjaluka: Erna Poljokan za nadjeni predmet **400.—**

Karlovac: Na zarukama Breyer-Godlberger sakupila Ružica Hochsinger **800.—**

Beograd: Poslav Žak, Fried: Geza Kohn 380, Jonas Südwärts 190.— **570.—**

Sarajevo: Prig blagdana daruju kod tore: Abraham Moše Finzi 500.—, po 200.— Danter Salom, Nikola Löwinger, po 100.— Haim Kamhi, S. Hirtweil, po 50.— Benjamin Ast, po 20.— Haham Bohor Maestro, po 10.— Mošo A. Papo **1180.—**

25.149.25

Samooperezovanje:

Zagreb: »Benot Cijon« **156.—**
Beograd: Po »Atehiji« **308.—**
Gradačac: Izidor M. Kabiljo 40.—, po 20.— Benjamin M., Benjamin S., Jakob M. Kabiljo, Santo Altarac, Jena Griesz, Abraham Rotenberg **160.—**
Sarajevo: Žid. nac. društvo 300.—, po 150.— Bernardo Klein, Silvio Papo, po 90.— Anton Lehr, po 30.— Avram Maestro, A. Maestro, po 9.— Salvina Rosenrauch **759.—**

1383.—

Škrabice:

Zagreb: Ured Ž. N. F. **48.—**
Rogatica: Škrabica u sinagogi **57.—**
Ludbreg: S. Scheyer 178.—, Artur Scheyer 57.—, Sal. Weinrebe 53.—, Hinko Hirschsohn 40.—, Ig. Weinrebe 37.64, Sam. Weiss 35.—, I. L. Deutsch 34.—, Jak. Schlesinger 33.—, Zora Lausch 22.60; Vilma Schlesinger 20.—, Sam. Rosenberg 18.—, Mavro Appler 18.—, Ig. Gross 18.—, Jul. Sattler 6.— **570.24**
Sarajevo: (Popis slijedi) **:800.—**
Banjaluka: Mela Poljokan 300.—, Sari Poljokan 180.—, Hani Salom 104.—, Sarina Nachmias 87.—, Ela Poljokan 87.—, Kadimah 5. Albert Kaff 20.—, Flora Levi 40.—, Raši Poljokan 20.40, Bukica Nachmias 50.—, Maks Rosenrauch 20.—, Izidor Levi 20.—, Flora Panzer 25.— **958.40**

4433.64

Zlatna knjiga:

Beograd: Po »Karmelu« sak. n. i. Koen—Dr. Štrelih **480.—**
Banjaluka: Prig. zaruka Flora Altarac—David Abinum sak. n. i. istih **460.—**
Sarajevo: Odbor Jevr. sef. bog. općine n. i. Silvio Alkalaya i Ing. Izidora Sumbula kao priznanje za njihov trud pri dočeku regenta i odbor jevr. društva Kaufe Jona n. i. Moise Baruch Samokovlija, za njegov dugogodišnji rad za društvo 400.— **1200.—**

2140.—

Masline:

Zagreb: Walter i Olga Ebenspanger otvaraju vrt n. i. pok. Morica Singera 100.—, Hinko Spiegel u vrt Ilke i Pinkasa Spiegel 25.—, u gaj Štefe: Milan Berkeš 50.—, Zlata Mayer n. i. Lina Mayer 450.—, Mirko Singer n. i. Danka Singer 80.—, Rikard Schwarz umj. cvijeća pok. Izidora Šorša 50.—, Robert Kaufer 25.—, Hermina Müller n. i. pok. majke u Herzl-šumu 160.— **940.—**

Zemun: Na svatovima Schorr daruju Jos. M. Sasson 40.—, po 20.— Moise B. Aron, G. Sasson i Matilda Sasson, sve u vrt Zemun, cionista **100.—**

Grubišnopolje: Otto Sterk u vrt pok. majke Albine **400.—**

Prijedor: Gustav Seideman prig. godiš. smrti pok. roditelja Mosesa i Rebeke u vrt Gideona Seidemanna **20.—**

Beograd: Na svatovima Deak-Benwenisti u Herzl-šumu 200.—, Jehiel Michel Spatz u djetinjoj ljubavi, odanosti i blagodarnosti otvara vrt na ime svoje blagopokojne i nezaboravne majke Reisl Spatz sa iznosom od 200.— **2200.—**

Sarajevo: N. N. n. i. M. Papo za govor: e 2).— **3687.—**

Učinjene usluge:

Gradačac: S. Altarac—H. Ziegler **20.—**

Nablah:

Beograd: Na svatov. Madlijah—Beraha **600.—**

Radničke kuće:

Beograd: Na svatovima Šemajo de Majo—Ozer, sabrano **2600.—**

Nordauov grad:

Zagreb: Dr. Vlado Altman 260.—, Ign. Hahn 200.—, Borovitz i Neusser 40.— **500.—**
Beograd: Na svatovima Kalmi—Adanja **400.—**

900.—

Obnova Palestine:

Novogradiška: A. D. dobit na kartama **120.—**

Šid: Leop. Klein **100.—**

Banjaluka: Na sijelu Arona Saloma daruje Arpad Weiler za ples Mire Salom **40.—**

Zemun: Prig. velikih blagdana daruju: po 500 Simon Grossmann, dr. S. Sonnenfeld, po 400.— Fritz Kronstein, Willy i Sal. Scheer, po 200.— Avram Deutsch, po 160.— Žiga Szemnitz, po 120.— Em. Samlaić, po 100.— Schwitzer jun., Vilim Adler, Adon Beck, po 50.— Sal. Böhm, M. Rosenberg, Sal. Schnitzer, Lazar Sonnenfeld, po 20.— Burši Levi i Heisler **2820.—**

Sarajevo: Jos. Plesner prig. rođenja kćerke 1000.—, Anton Lehr, kod tore 800.—, Ostrić 500.—, dr. Leo Schönfeld prigodom rođenja unuke 200.—, Jos. D. Pesach kod tore 120.—, Sam. Papo 100.—, Reuben Abinum i Moric Elazar na sijelu kod Sare Levi 80.—, na komersu »Kanf Jona« u čast odlikovanja dr. Levija: Jos. Kajon 500.—, dr. Sam. Pinto 500, Alkalay 100.—, Jos. Gerstl prema iskazu u »Židov. Svijesti« 329.—, dr. Kraus, I. Kabiljo, M. Konforti prema iskazu 770.—, Mjesto čestitke nadrabina iz Zenice prema iskazu 110, kod tore daruju: Zadik Salom 100.—, Mošo Danon 60.—, Zadik Levi 50.—, Izr. Schuster 30.—, Moric Izak Altarac 100.—, Šarika Levi sak. na sijelu kod Rafaela Finzia 120.—, Boris Duller prema iskazu 100.—, Oto Rubiček 50.— Ester Pintoh u Kiseljaku sak. kod Pape 80, Menahem Papo 12.—, M. I. Finci dobit na kart. 52.—, A. Ozmo 150.—, Fritz Deutsch 100.—, obitelj Hamović 50.—, Jeruham Gaon Konjić 50.—, Jak. Musafija sakupio od svojih drugova 120.—, Hana i Jak. Pinto umjesto cvijeća prig. zaruka Izaka Perića—Zlate Kabiljo 30.—, Silvio Papo 40.—, oklada dr. Schächter 40.—, Izr. Schuster 10.—, dr. Wessel prig. ozdravljenja 80.—, Jos. Sam. Altarac 10.—, Pardo 8.—, Jak. Tolentino 20.—, Elias Pinto 50.—, prigodom Beritmila u kući Morica Elazara sak. Viktor Altaras i David Perera; po 50.— Viktor Altaras, Sara Altaras, Moric Elazar, po 20.— David M. Perera, Sara Moše Haim Perera, Ester Elazar, Salomo Bahor, Moše Papo, Moše B. Kohen, Ester M. Altaras, Riki Altaras, Roza D. Perera, po 10.— Nehama Papo. Ostatak otk. čest. glasom iskaza u »Žid. Svijesti« 2590.— **9531.—**

12.611.—

PREGLED.

Unišlo je dakle iz Hrvatske Slavonije i Dalmacije **K 8717.24**
Iz Bosne i Hercegovine **K 23.969.40**
Iz Srbije **K 20.830.25**

Ukupno **K 53.513.89**

Od 1. siječnja do 15. studenoga 1920. unišlo je sveukupno **K 724.077.01.**

TVORNICA ŠTAMPILJA

ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

STROSSMAYEROVA ULICA BROJ 6.

Banka za trgovinu obrt i industriju

dioničarsko društvo
Jelačićev trg 4. - **ZAGREB** - Jelačićev trg 4
Podružnice: Koprivnica, Ruma.
Dionička glavica K 5,000.000 — Pričuve K 2,000.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti, devize, strani zlatni i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE. FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosne papire, daje predujmove na vrijednosne papire kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke, proti gubitku na tečaju.

Umjetničko nakladni zavod

Vlastita konfekcija
papira i
tvornica
histovnih omota

Veletrgovina papira,
pisaceg pribora i
razglednica

Zagreb, **Merkur** Ilica 31
Brzofavi: Papmerkur. Telefon 17-95

Prva jugoslavenska tvornica
dječjih koica

! POKUĆTVO !

iz bambusove, peddigove i španjolske trske, te pletenje košara

Izradjuje sve vrsti dječjih kolica najnovije konstrukcije; kolica za lutke, pleteno pokućstvo i galanterijsku robu, kao i sve vrsti putnih, ručnih i ostalih košara u vrlo ukusnoj izradbi.

Cijene umjerene. - - - Svaka količina otprema se odmah.

Braća Hartenstein, Derventa, (Bosna) BRZOJAVI: „BRAHA“ — DERVENTA

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za

brašno, posije, ugalj itd. dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

VRHOČEVA ULICA 13 — ZAGREB — TELEFON BROJ 19-65

Kupujemo

sve vrsti upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu

Zavod za posudjivanje nepromoćivih ponjava

Centralna Eskomptna i Mjenjačna Banka, d. d.

Ilica 26.

ZAGREB

Ilica 26.

Brzofavni naslov:
Brodbanka

Telefon: { ravnateljstvo 8-78
blagajna 15-30

Pričuve preko K 45,000.000 —

Dionička glavica K 50,000.000 —

Podružnice: Brod na Savi

Ulošci preko K 20,000.000 —

Podružnice: Osijek, Djakovo

Prima **ULOŠKE** na knjižice i u tekućem računu uz najbolji kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se odmah bez otkaza. — Daje **MJEMBENE** i **KONTOKORENTNE VJERESIJE**, finansira trgovačke i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete. — Obavlja sve **BURZOVNE POSLOVE**, kupuje i prodaje devize, valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno. — Prodaje uz dnevni tečaj doznake, isplate i akreditive na sva mjesta u inozemstvu, a naročito na **WIEN** i **PRAG**.